

Goede vrienden en familie,
Gemeente van onze Heer Jezus Christus,

Slide 1

Samen hoopvol onderweg

Sta op, jullie hoeven niet bang te zijn (Matt 17:7).

Door de chaos en de onrust die woedt in onze wereld, zou je het bijna vergeten: maar 2025 is een heilig jaar, een jubeljaar. Paus Franciscus heeft als geen ander gevoeld hoezeer onze wereld smakt naar barmhartigheid en verzoening tussen mensen. De beelden die we zagen van het begin van dit jaar, zijn aangrijpend: hoe paus Franciscus in zijn broosheid klopt op de deur, hoe hij daar op de drempel van het nieuwe jaar zichtbaar aangedaan bidt voor de wereld, de deuren die daarna opengaan, en het volk dat binnentreedt: mensen overal vandaan, mannen en vrouwen, kinderen en ouderen. Bullebakken als Trump en Vance kunnen schreeuwen en alle deuren dichtgooien, maar dwars tegen alle onheil in komt er een beweging op gang van mensen die samen onderweg gaan en zingen van recht, vrede en hoop. Want de deuren van Gods koninkrijk staan open.

Vandaag staan we stil bij het grote thema van de navolging. Navolging is een geschenk, maar ook een opgave. Een geschenk omdat wij mogen aansluiten bij de stoet van mensen die ons zijn voorgedaan, mensen die als pelgrims op weg gingen om in de voetsporen van Jezus te treden. Maar die weg, zo horen we ook vandaag, loopt onherroepelijk langs het kruis. Gods weg met mensen leidt ons door de diepten heen van het leven. In vertrouwen moet je er samen doorheen gaan: want op die weg vindt je bevrijding; tranen veranderen in vreugde, rouw in een lied van dankbaarheid. De weg die God wijst is een genadige weg, een weg waarlangs hoop, gerechtigheid en vrede zomaar ontluiken.

De teksten van vandaag illustreren dat op een prachtige wijze. Alle drie gaan ze over pelgrimage. Twee aspecten van het onderweg zijn komen daarbij aan het licht: het gaat aan de ene kant om de reis die je samen maakt, het pad dat je bewandelt en hoe je op die weg geraakt en bewogen wordt door God, hoe onderweg de gemeenschap met elkaar groeit. Maar je mag ook de spiegel omdraaien, want het gaat aan de andere kant ook om de vraag: hoe word je op die tocht, wanneer je rusten moet, ontvangen? Ben je dan, om het op z'n Vlaams te zeggen, welgekomen? In deze verkonding wil ik je meenemen op tocht, en zullen we verschillende aspecten van kerk-zijn ontdekken die juist vandaag zo belangrijk zijn.

Slide 2

'Ik sla mijn ogen op naar de bergen' (Ps 121:1). Met die woorden begint Psalm 121. Psalm 121 is het tweede lied van het bundeltje pelgrimsliederen in Ps 120-134. Het is een lied van *Hamaäloth*, een lied van 'opgangen' of 'treden'. Pelgrimeren is in de wereld van het Oude Testament verbonden met de drie grote Joodse feesten: voor Pesach, het Wekenfeest en het Loofhuttenfeest trokken grote groepen pelgrims immers op naar Jeruzalem.

Wie vanuit de kustvlakte op weg ging naar de tempel, kon in de verte de bergen waar Jeruzalem ligt al zien liggen: een uitgestrekt en machtig landschap van heuvels, vlakten en bergtoppen. Een berglandschap dat vol is van gevaren: ontbering en dorst, roofdieren die 's nachts op de loer liggen en rondtrekkende roversbenden. Daarom is het voor de pelgrims van wezenlijk belang dat ze samenblijven. Hier komen we bij het eerste belangrijke aspect van kerk-zijn. Gods volk onderweg is een beweging waarbij mensen elkaar op gang houden en zorg dragen voor elkaar. Wanneer iemand valt, dan reik je elkaar de hand. Je zorgt ervoor dat niemand achteropraakt, wie onderweg verwond raakt zal gedragen worden door zijn broeders en zijn zusters. Zo groeit het vertrouwen in elkaar en de verbondenheid. Je gaat voort in dezelfde cadans, als één volk. Je zingt met elkaar, en deelt lief en leed.

Maar op onze tocht door het leven – en dat is onvermijdelijk – zijn er momenten in ons leven waarbij de weg lang en zwaar kan worden. De vermoeidheid slaat toe, twijfels en onzekerheid overvallen je. Zo gebeurt ook hier in Psalm 121. De pelgrim kijkt omhoog, hij heft zijn ogen op naar de bergen die hij voet voor voet bestijgen moet. 'Vanwaar komt mijn hulp' (Ps 121:1)?

Het is zo'n herkenbare vraag. Als je door het dorre dal heen moet van rouw en verdriet, en de weg omhoog veel te lang en te zwaar lijkt; als je het gevoel hebt dat je bergen moet verzetten, dan dringen de vragen zich op. Waar zul je de kracht vinden om dit te dragen, waar zul je de hulp vinden die je nodig hebt, om weer verder te gaan? Het is een levensvraag, een roepen uit de diepte. En toch, ergens onderweg ontstaat er ruimte. Want waar het in vers 1 nog om het ik gaat, gaat het in vers 2 om een perspectief van boven. Vanaf nu gaat het deze psalm alleen nog maar over God en wat Hij doet. De vragen, de twijfels en de onrust hebben plaatsgemaakt voor een antwoord dat vertrouwen ademt: 'Mijn hulp komt van de Heer, die hemel en aarde gemaakt heeft' (Ps 121:2).

Dit pelgrimslied nodigt je dan ook uit om je ogen op te slaan naar de hemel, naar de Heer die de hemel en de aarde gemaakt heeft. Om je hulp bij Hem te zoeken. Ook onze geloofsreis kan hobbelig zijn. We struikelen soms over onze eigen vragen en twijfels. Onrustig zoeken we naar rust en vrede. Maar onderweg overkomt het je, als zonlicht dat door de wolken breekt. Het begint te geloven in jou: dat God nabij is, dat de Heer je draagt op al je wegen. Dat Hij het is die richting geeft.

³Hij zal je voet niet laten wankelen,
Hij zal niet sluimeren je **wachter**.
⁴Nee, hij sluimert niet, Hij slaapt niet,
de **wachter** van Israël.

⁵De Heer is je **wachter**,
de Heer is de schaduw aan je rechterhand:

⁶overdag kan de zon je niet steken,
bij nacht de maan je niet schaden.
⁷De Heer **behoedt** je voor alle kwaad,
Hij **waakt** over je leven,
⁸De Heer **houdt de wacht**
over je gaan en je komen
van nu tot in eeuwigheid.

Slide 3

Zorgvuldig worden de woorden aan elkaar geregen: 'Hij zal je voet niet laten wankelen, Hij zal niet sluimeren, je wachter; nee, Hij sluimert niet, de wachter van Israël' (Ps 121:3-4). Tot vijf keer toe gebruikt de dichter in de verzen 3-8 het werkwoord 'behoeden of 'bewaren' (*šāmar*). Zoals een regenboog in de wolken, zo staan daar precies in het midden van het lied de woorden: 'De Heer is je wachter'. Een behoeder zou je ook kunnen vertalen. De woorden zijn zorgvuldig gekozen. Ze hebben een rustig ritme en deinen als het ware mee met de voeten van de pelgrim. Het zijn woorden om op terug te vallen, woorden die je dragen zullen op moeilijke momenten. Onze God is een wachter, een herder die over je leven waakt.

'Hij is de schaduw aan je rechterhand', schrijft de dichter in het tweede deel van vers 5. Ik vind dat een mooi en treffend beeld. Wanneer de zon het felst is en in het zuiden staat, dan valt je schaduw inderdaad aan je rechterzijde. In de lange schaduwen op ons pad herkent de dichter Gods beschermende aanwezigheid. Vaak is God niet massief aanwezig, maar vederlicht, zoals een schaduw die verkwikking geeft in de brandende zon. Onze schaduw beweegt met ons mee. En zo is het ook met God. Hij effent niet de hobbelige paden die wij moeten gaan. Hij neemt de dalen en de bergtoppen niet weg die wij moeten doorkruisen. Maar Hij gaat wel met ons mee, en zal ons niet begeven of verlaten. Juist in de diepte en daar waar niemand nog mee kan gaan, zal Hij er zijn. Want zo is zijn Naam: Ik ben die Ik ben, Ik zal er zijn.

Gelovig als pelgrims op weg gaan betekent heel concreet dat je de hoop brandend houdt op Gods nieuwe wereld, dat je elkaar daarin vasthoudt. Het betekent niet dat je nooit onzeker zult zijn of worstelen zult met grote vragen, ook niet dat ziekte of kwaad je niet zullen overvallen. Maar wel dat je volhoudt en je je niet laat ontmoedigen, door wat deze wereld met haar strijd je voor de voeten werpt. Hij bewaart je ziel, zegt deze Psalm zo troostend. Daar mag je je door laten dragen: je mag weten en geloven dat God met je meegaat, dat Hij je door de diepten draagt en thuis zal brengen.

Wat ook bij pelgrimeren hoort, is dat je van tijd tot tijd moet rusten. Op hun tocht door de woestijn moesten de Israëlieten van pleisterplaats naar pleisterplaats gaan. De Hebreeënbrieff zegt het zo treffend: 'houd de broederlijke liefde in stand en verwaarloos de gastvrijheid niet, want zo hebben sommigen, zonder het te weten engelen ontvangen' (Heb 13:1-2). De Statenvertaling heeft hier 'vergeet de herbergzaamheid niet'. In de Griekse tekst staat het woord *philoxenia* – letterlijk vriendschap voor vreemdelingen. Dat is het tegenovergestelde van xenofobie, waar onze wereld zo vol van is. Angst voor de ander – daar is de Bijbel wars van. De Schrift roept op om vreemdelingen met een open blik en met barmhartigheid en liefde te ontvangen. Wees verwelkomend, geeft de Hebreeënbrieff aan ons mee, en behandel vreemdelingen gastvrij, want in de ontmoeting met de ander, kan het zomaar gebeuren dat je engelen tegenkomt.

Slide 4

In het stadje Melide, op de weg naar Santiago worden de pelgrims begroet door een bronzen beeld van de kunstenaar Timothy Schmalz. Het beeld heet treffend: 'be welcoming' en is een interactieve sculptuur die verwijst naar Hebreeën 13. De engel zit op een bankje en is gehuld in een mantel met een kap. Hij lijkt op de eerste plaats een pelgrim of reiziger te zijn. Als je de tijd neemt om beter te kijken, zie je de vleugels en de uitgestrekte arm, waarmee de engel de reizigers uitnodigt om naast hem te komen zitten.

Gastvrijheid betekent dat je de tijd neemt om elkaar te ontmoeten. Caminogangers weten heel goed hoe gastvrij de Spaanse bevolking omgaat met de pelgrims die hun land bezoeken. Met alle vriendelijkheid worden de pelgrims op hun tocht naar Santiago ontvangen: ze krijgen een plek waar ze uit kunnen rusten en op adem kunnen komen, goed eten, en je moet niet verwonderd zijn als ze je uitwaaien en zegenen met een lied als je weer verder gaat. Gastvrijheid is ook voor ons vandaag een grondhouding, een opdracht. Dat is het tweede beeld dat wij mee mogen nemen: de kerk als oase, een plaats waar je op krachten kunt komen en je nieuwe adem vindt, een huis waar je in de helende stilte aangeraakt wordt door Jezus.

Aangeraakt worden door Jezus: dat gebeurt ook in het evangelie van vandaag. Want als je goed leest kun je de in het gedeelte dat we vandaag gelezen hebben een beweging ontdekken: opstijgen – neervallen in angst – aangeraakt worden door Jezus – en afdalen naar de wereld. Samen met Jezus gaan Petrus, Jakobus en Johannes op weg. Voet voor voet bestijgen ze de berg. Aangekomen op de top, kijken ze uit over de weg die Jezus zal gaan: het dal dat voor Hem ligt, en ergens in de verte Jeruzalem, zijn laatste bestemming. De weg achter Jezus aan is niet alleen een weg van hoop, maar ook een weg waarop we geconfronteerd worden met lijden en onmacht.

Mattheüs benadrukt dat ze daar 'alleen' waren (Matt 17:1). Ver weg van de drukte van de steden, waar menigten mensen op Jezus afkomen en hem aanklappen, - daar op die stille plek – zien zij een glimp van wie Jezus echt is: Hij die het licht is, de weg, de waarheid, het leven zelf. De Zoon van God.

Voor hun ogen verandert Jezus van gedaante (*metamorphoos*). Wat ze daar zien is een mysterie, een diepe geloofservaring, die nauwelijks in woorden te vatten is. Het gelaat van Jezus straalt als de zon, en ook zijn kleren worden zo wit als licht. Wit is de verzoening van alle kleuren: de kleur van opstanding en van zuiverheid. Wit staat voor Gods ongebroken licht van genade. Plotseling zien de leerlingen ook Mozes en Elia. De twee grote geloofsgetuigen van het Oude Testament omgeven Jezus: Mozes als toonbeeld van de Thora – Gods verbond met Israël – en Elia als lichtend voorbeeld van het profetisch getuigenis.

Slide 5

Licht en donker gaan hier hand in hand. In dat schitterende licht zien de leerlingen, zonder dat ze het zelf beseffen, niet alleen een glimp van Jezus' verheerlijking en glorie, maar ook van zijn ontluistering. Mozes en Elia, die beiden een exodus hebben volbracht, kijken met Jezus uit over het dal van de dood waar Hij doorheen moet, en bemoedigen Hem op zijn weg. Maar tegelijkertijd is daar het oneindige licht, dat God zelf is. Het ongebroken licht, de schittering, de glorie die Jezus daar omgeeft, op die heilige plaats waar hemel en aarde elkaar raken: het is een flits, een beeld, van wat komen gaat. Ze zijn met elkaar op weg naar het naderende Paasfeest. De dood zal niet het einde zijn. De weg van Jezus is een doortocht, van dood naar leven, van donker naar licht.

Petrus beseft ergens hoe bijzonder het is wat ze zien en hij stelt voor om drie tenten op te slaan: één voor Jezus, één voor Mozes en één voor Elia. Petrus wil die bijzondere ervaring vasthouden. Maar dan overschaduwd een stralende wolk zowel Jezus, Mozes als Elia en klinkt Gods stem vanuit die wolk: 'dit is mijn geliefde Zoon, in Hem vind ik vreugde. Luister naar Hem' (Matt 17:5). Het zijn dezelfde woorden die geklonken hebben bij Jezus' doop in de Jordaan (Matt 3:17). Maar de leerlingen zijn doodsbang. Ze werpen zich neer op de grond en verbergen hun gezicht.

Wie wel eens in de bergen gewandeld heeft, weet hoe snel het weer daar kan omslaan. Zonder dat je het ziet aankomen, loop je vanuit het felle zonlicht, ineens de mist in en word je omringd door een dikke wolkenlaag. Wolken die je omgeven: dat kan behoorlijk beangstigend zijn. Je ziet geen hand voor de ogen, je uitzicht is ineens klein en begrensd en donker...zo donker dat je zomaar struikelen kan, de diepte in. 'Ze verborgen hun gezicht' (Matt 17:6). Je handen voor de ogen slaan, omdat angst je overvalt. Je begrijpt niet wat er gebeurt, en je bevriest, bang om nog een stap te zetten. Zo indringend, zo onthutsend kan het zijn wanneer God tot ons spreekt. Maar ook in mist en wolken is God aanwezig. In de wolk heeft Israël God herkend. Tijdens de 40-jaar durende tocht door de woestijn, was er overdag steeds de wolkkolom geweest, en s 'nachts de vuurzuil: beiden tekenen van Gods verborgen aanwezigheid (Ex 13:21-22). Ook wanneer wij geen hand voor de ogen zien, wanneer angst ons verlamd, is God bij ons en spreekt Hij tot ons.

Jezus reageert heel pastoraal, zoals een goede herder dat doet: Hij komt dichterbij, raakt hen aan, en spreekt woorden die bemoedigen: 'sta op en wees niet bang' (Matt 17:7). Sta op: dat zijn Paaswoorden. De leerlingen moeten opstaan en weer afdalen naar het gewone leven, want aan de voet van de berg wacht een wanhopige vader met een kind dat gekweld wordt door een aangevochten geest, een kind dat pijn heeft. Ook dat hoort bij een pelgrimsreis: je moet ook weer de gewone wereld ingaan en het dagelijkse leven oppakken, waar je doet wat gedaan moet worden.

Het is Jezus ten voeten uit: midden in het lijden, daalt Hij af tot in onze pijn en raakt hij ons aan. Beneden aan de voet van de berg is de werkelijkheid niet de gloria, maar de harde, pijnlijke wereld – samengebald in die vader met zijn zoon. Bij mensen die honger hebben, mensen die gewond zijn of mentaal gebroken: daar moet Hij zijn. Juist bij hen. Zo toont Jezus zich de Zoon van de Vader, die zichzelf geeft voor de mensheid.

En ook dat is een sterk beeld van wat de kerk vandaag mag en zelfs moet zijn: de kerk als herberg, een plaats waar je zorg krijgt, en wonden kunnen helen omdat je daar gezien wordt als mens, als kind van God. Het gaat niet om goedkope genade. De weg van Christus gaan is ook je nek uitsteken voor kwetsbare mensen: vluchtelingen, mensen in verdrukking en armoede, mensen in nood. In het boek *'namiddag van het christendom'* dat in 2023 verscheen, beschrijft de Tsjechische theoloog Tomáš Hálik heel treffend hoe de kerken in een crisis zijn beland. We staren ons vaak zo blind op ledenaantallen en volle kerkgebouwen. Dat kerken ook in Nederland worstelen met secularisatie is een feit. Maar we vergeten vaak dat het allemaal is begonnen met een beweging van mensen die Jezus wilden volgen. De oudste en de meest oorspronkelijke naam voor christenen is niet voor niets 'mensen van de weg'. Ze hadden niets: geen gebouw of vermogen, geen grote structuren... maar ze gingen op weg in liefde voor Christus en in liefde voor elkaar.

De kerk van de toekomst

- Kerk als het volk Gods onderweg.
- Kerk als school van wijsheid.
- Kerk als veldhospitaal.
- Kerk als oase en plaats van gebed en contemplatie.

Hálik, *Namiddag van het Christendom* (2023).

Slide 6

Hálik benoemt in dit boek vier belangrijke vormen van kerk-zijn die de kerk van de toekomst kunnen inspireren. In de teksten van vandaag zijn we ze tegengekomen:

- Kerk als het volk Gods onderweg.
- Kerk als school van wijsheid.
- Kerk als veldhospitaal.
- Kerk als oase en plaats van gebed en contemplatie.

Slide 7***Samen hoopvol onderweg***

In een drukke wereld die vol is van polarisatie, lawaai en onrust, groeit bij mensen het verlangen naar stilte en echte, waarachtige gemeenschap: een plaats waar je ontroerd wordt door de schoonheid van eeuwenoude liturgie; een plek waar jong en oud met elkaar groeien in Gods wijsheid, een plek waar mensen gastvrij ontvangen worden en de zorg krijgen die ze nodig hebben, een plaats waar mensen bidden voor elkaar en voor deze wereld. Samen hoopvol op weg gaan: daarin hebben de kerken ook hier in Zierikzee de roeping en de opdracht om samen op te trekken. Want waar wij trouw zijn en blijven aan Gods Woord en de liefde van Christus centraal staat, daar zullen verschillen in traditie er niet meer toe doen en zullen we elkaar vinden – of we nu katholiek zijn of van de Thomaskerk, hervormd of christelijk gereformeerd. Christus roept ons allen: sta op en volg mij.

Daarom God, vragen wij U:
Zegen deze weg die wij vanaf nu zullen gaan.
Want onze hulp komt van U, Heer!
Omgeef ons met uw liefde en genade
en wijs ons de weg.
Amen.